

Björn Jónsson - Sambandsmálið - hvers vegna, vegna þess o.s.frv. - með viðbæti um kosningarathöfnina - Vasakver fyrir kjósendur (1908)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Landsbókasafnsins (Íslandssafn).

(24) 324 Bjf

[Eymundsson]

Sambandsmálið

Hvers vegna? Vegna þess, o. s. frv.

Með viðbæti um kosningarathöfnina

Vasakver

fyrir kjósendur

Reykjavík

Ísafoldarprentsmiðja

1908

96912

Önnur útg. aukin um viðbæti um
kosningarathöfnina.

**Hvers vegna sambandsnefndarfrumvarpið
(uppkastið) er óhafandi.**

1. Vegna þess, að það er fyrir allra sjónum skýrt og afdráttarlaust tekið fram í 1. gr. þess, að Ísland verði *innlimað Danmörku*, en *ekki* fullvalda ríki, með því að ákveðið er í sambandsheitinu, að Ísland og Danmörk skuli vera *eitt* ríki, og þetta *eina* ríki skuli vera *danskt*: ríkisheildin *danska* — det samlede *danske* rige. En sú breytingartillaga var **feld** í nefndinni, að sambandsheitið skuli vera: hin *dansk-íslenzka* ríkisheild. Sú tillaga er *feld* vegna þess, að hún er í algerðu samræmi við sambandsheiti allra *fullvalda* sambandsríkja.

Uppkastsmenn hafa ekki hrakið það einu orði, að þetta sé *innlimunarákvæði*.

Þeir hafa *skrökvað* því upp, að í upphafi sambandssáttmála Noregs og Svíþjóðar

frá 1815 séu höfð hin sömu orðatiltæki um Noreg eins og Uppkastið hefir um Ísland: »frjálst og sjálfstætt land, er eigi verður af hendi látið«, í stað þess að þar stendur: »*konungsríkið* Noregur skal vera frjálst, sjálfstætt, ódeilanlegt *ríki*, sem eigi verður af hendi látið«. Þar er tvítekið orðið *ríki*, en er varast að hafa það *nokkurstaðar* í Uppkastinu um Ísland.

Og orðatiltækið: *er eigi verður af hendi látið* í sænsk-norska sáttmálanum er þar sett eingöngu vegna þess, að Noregur hafði einmitt verið af hendi látinn í Kílarfriðarsamningnum árið áður. Því risu Norðmenn öndverðir í móti.

Den svensk-norske Union var sambandið kallað milli Svíþjóðar og Noregs, en ekki den svensk-norske *Statsforbindelse* og því síður *det samlede svenske Rige*. Það heiti hefði auðvitað ekki þótt takandi í mál.

Frjálst og sjálfstætt *má*, ef í það fer, kalla hvert það land, sem hefir sína stjórn út af fyrir sig í einhverjum sérmálum. En það er alt annað en að vera fullvalda (fullveðja) ríki. Enda sýnir alt innihald Uppkastsins, að ekki er ætlast til að Ísland verði annað en innlimað land í *danska* ríkið með afmarkaðri sérmálastjórn.

Þeir hafa og *skrökvað* því upp, Upp-

kastsmenn, að Austurríki og Ungverjaland sé kallað í þeirra landa sambandslögmáli: hið austurríska veldi (Monarki), í stað þess að það heitir: »*hið austurrísk-ungverska veldi*«, bæði ríkjanoöfnin látin felast í *sambandsheitinu*, eins og milli Svíþjóðar og Noregs, og eins og allir þeir, sem eru andvígir Uppkastinu, *vilja að verði milli Danmerkur og Íslands.*

2. Vegna þess, að í 2. gr. Uppkastsins er *Dönum einum* veittur réttur til að kjósa oss *Íslendingum* konung, sér og oss. Vér með öllu afskiftir þeim rétti. Þann rétt höfum vér *nú*, meðan vér samþykkjum eigi Uppkastið. Gerum vér það, þá *afsölu* *um* vér oss þar með rétti, sem vér höfum áður átt.

Um þetta atriði Uppkastsins fer Ragnar Lundborg ritstjóri í Uppsölum svo feldum orðum:

»Það nær hreint og beint engri átt, að *ríkisþingið danska* hafi eitt rétt til að kjósa konung *bæði Dönum og Íslendingum.* Þar sem ekki er vel hægt að hugsa sér, að Íslendingar gangi að öðru eins og þessu,

verður *alþingi* að *breyta* þessu á einhvern veg.

Og hann bætir við:

»Eg vil taka það skýrt og greinilega fram, svo sem persónulega skoðun mína, að eg tel það afar-óhyggilegt, ef Íslendingar létu Dani *einráða* um svo geysi-mikilvægt málefni, sem konungskosningin er.

3. Vegna þess, að vér afsölum oss (með 3. gr. 2) öllum vorum utanríkismálum í hendur Dönum, — gerum það um aldur og æfi, samkv. 9. gr. Þar með er loku skotið fyrir, að vér getum *nokkurn tíma* orðið fullvalda ríki.

Í Uppkastinu er ekki minst einu orði á það, hver utanríkismálin séu, enda er engin leið að draga rétta takmarkalínu milli þeirra og sérmálanna. Því geta Danir eftir þessu ákvæði dregið *undir sig ýms sérmál vor*, og kallað, að þau heyri til utanríkismálum. Svo er t. d. um sum sérmálin, sem talin eru upp í stöðulögunum: atvinnuvegir, verzlun og siglingar o. s. frv. Um þau mál ýms getur verið, að þau varði önnur ríki að einhverju leyti, og munu Danir þykjast

þurfa að hlutast til um þau, meina oss að ráða þeim einir. Eina leiðin til að sjá fullveldi voru borgið í þessu atriði er sú — og engin önnur — að vér höfum *sjálfir* með höndum utanríkismálin, þau er oss varða.

Með rammskakkri þýðingu á þeim lið, orðunum »gøre gældende for Island med vedkommende islandske Myndigheders Medvirkning«, er því *skrökvað* að lesendum hins íslenzka uppkasts, að áskilið sé samþykki réttra íslenzkra stjórnarvalda til þess, að þjóðarsamningar, er snerta Ísland sérstaklega, gildi fyrir Ísland, í stað þess að tilvitnuð ummæli merkja það eitt, að slíkum samningum verði ekki beitt á Íslandi öðru vísi en með tilbeina (Medvirkning, *ekki* Samtykke) íslenzkra stjórnarvalda; en þess tilbeina eða fulltingis telja Danir sig vitaskuld geta *krafist* sakir fullveldis síns yfir utanríkismálum.

4. **Vegna þess**, að *vér semjum* á hendur oss (með 3. gr. 3) sömu hættuna og þá, sem Einar Þveræingur *afstýrði forðum*, og allir hafa lofað æ síðan. Vér semjum á hendur oss og niðjum vorum og allri ætt vorri, sem

Þetta land byggir, þau ókjör, að gera land vort að hernaðarlandi.

Vér getum ekki bannað Dönnum að hafa hér allan vígbúnað, hvað mikilli ánaud og ógæfu og hörmungum sem það kann að valda landi voru og þjóð. Þeir eiga að verja dönsku ríkisheildina, oss og sjálfa sig, og eru einir um, hvernig þeir fara að því. Enda sjáum vér hvað þeim býr innanbrjósts, þegar nefndin *fellir* þá breytingartillögu, að hernaðarviðbúnað megi engan hafa á Íslandi og engar ráðstafanir gera til hans.

Hermálin eru danskt sérsmål og annað ekki, og það er stórkostlegur voði sjálfstæði voru, ef vér eigum að flækjast inn í þau. Vér getum orðið gerðir alsaklausir að ófriðarseggjum og teknir herskildi. Eitt, sem meðal margs annars getur leitt af þessu, er það, að hve nær sem oss langar til að eiga þátt í meðferð sameiginlegu málanna (konsúlamála o. s. frv.), er oss neitað um það nema vér gjöldum fé til þeirra allra, þar á meðal hervarna. Og þá þykir oss ekki ólíklegt, að einhverjum kotbóndanum þyki orðin full-pung á sér fjárbyrðin af því að vera í svona lögnuðu sambandi við Dani. Hún mundi nema til hervarnanna einna eins og nú stendur fullum 800,000 kr. á ári ($\frac{1}{30}$ af 26 milj. kr.).

5. Vegna þess, að oss er *bannað* (með 3. gr. 4) eftirlit á fiskiveiðum í vorri eigin landhelgi — voru eigin ríki!! — öðru vísi en með *samþykki* Dana. Ópolandi undirlægjumark.

Knud Berlin (lögfræðisráðunautur Dana) ritar um þetta ákvæði í danska blaðið *Dannebrog* 26. júní, þar sem hann er að hugga Dani með því, að þeim standi ekki svo mikill voði af þessu íslenzka eftirliti, «því að vér megum ekki gleyma því», segir hann, »að í 4. lið 3. greinar Uppkastsins er að eins talað um rétt Íslendinga til þess að auka eftirlit með fiskiveiðum við Ísland *eftir samkomulagi við Dani*. Í þessum orðum: eftir samkomulagi við Dani, felst varnaglinn«.

Hér er Íslendingum veittur »óskertur réttur« — nei, dálítið meira — *óskertur réttur takmarkaður* af vilja og samþykki Dana!

Enginn Íslendingur er svo einfaldur, að hann blekkist til að trúa því, að oss sé ætlaður með þessu sérlega mikill réttur. — Þeim manni þykir ekki mikið koma til þess hins *óskerta frelsis* síns, sem er takmarkað af yfirráðum húsbónda hans.

6. Vegna þess, að oss er gert að skyldu (með 3. gr. 8) að hafa næstu 25—37 ár þjóðarsjálfstæðis og fullveldis mark vort — *danskt*, hafa danskan kaupfána út á við. Oss er *bannað* að láta nokkra þjóð vita af því með fána vorum, þjóðarmarkinu, að vér séum *annað en dönsk þjóð*. Það eigum vér að sýna með fánanum *dannebrog*.

7. Vegna þess, að eftir Uppkastinu fara Danir ekki með óuppsegjanlegu málin eftir neinu umboði, sem vér höfum veitt þeim til þess, heldur eftir sínu eigin fullveldi.

Þeir *skrökva* því, Uppkastsmenn, að svo sé. Þeir hafa ekki kannast við, Danir, að vér eigum nokkurn löglegan rétt á að *ráða* sjálfir þessum málum, því geta þeir ekki heldur kannast við að vér getum falið þeim þau, eða veitt þeim umboð til að fara með þau. Þeir fara því *ekki* með þau í *umboði voru*, eins og Uppkastsmenn eru að reyna að telja þjóðinni trú um,

heldur eingöngu af fullveldi sjálfra sín, frá þeirra sjónarmiði.

8. Vegna þess, að með jafnréttisákvæðinu í 5. gr. lögfestum vér Dönum rétt til að njóta hér allra nytja lands vors að fullu og öllu til jafns við landsmenn sjálfa. Af því getur oss staðið stórmikill voði í atvinnamálum o. fl., með því að þeir hafa auðmagnið alt í sínum höndum, en þeim má standa alveg á sama um atvinnurekstur af vorri hendi í Danmörku, með því að þar er ekki eftir neinu að slægjast fyrir oss.

Uppkastsmenn hafa *skrökvað* því til, að jafnréttið eftir 5. gr. eigi að eins við hér búsetta Dani og Íslendinga búsetta í Danmörku. Það stendur hvergi í frumvarpinu.

Þeir vitna því næst í undanfarna reynslu um atburðaleysi og ólag Dana á atvinnurekstri hér. Þeir hafa hingað til borið sig lítið eftir björginni, segja þeir.

Já, alveg rétt.

En Uppkastsmenn vita ef til vill, að eftir að þingmennirnir dönsku höfðu ferðast hér

um land í fyrra sumar, og kynst lands-
háttum og atvinnuvegum hér miklu betur
en nokkra sinni áður — eftir það taka þeir
sjálfir, Danir, að barma sér yfir þeim
hörmulega búhnykk, sem þeir geri sjálfum
sér með því, að láta hér svo mikinn auð
ganga úr greipum sér.

Hver er svo þeirra fyrsta ganga eftir
þetta?

Hún er *jafnréttisákvæðið í Uppkast-
inu*, auk miljónafélagsstefnunar til atvinnu-
rekstur hér með stórmiklum ríkissjóðsstyrk
(100,000 kr.?).

9. Vegna þess, að svo stór-
kostlega er hallað á rétt Íslands, að
vér eigum ágreiningsmál vor við Dani
undir þeirra úrskurði. *Urskurðarat-
kvæðið er danskt. Annar aðilinn*
sker úr, Danir, ýmist með meiri hluta
í nefnd (8. gr., rangnefndri á íslenzku
gerðardómur) eða alveg orðalaust, með
því að hvergi er gert ráð fyrir öðru
en einræði þess sem meiri er máttar
(þ. e. Dana) um margvíslegan ágrein-
ing annan en 8. gr. gerir ráð fyrir,
svo sem er öll meðferð þeirra á sam-

eiginlegu málunum, en að þeim ágreiningi má ganga alveg vísum.

10. Vegna þess, að með því að sleppa Dönum við styrkinn til póstskipaferðanna milli Danmerkur og Íslands **gefum** við þeim alveg að þarflausu **1 miljón króna**, og fáum því í raun rétttri ekki nema $\frac{1}{2}$ milj. (í stað $1\frac{1}{2}$) upp í öll vor fornu skuldaskifti, er vér um leið afsölum oss öllum rétti til að fá nokkurn tíma nokkra leiðrétting á.

Ríkissjóðsstyrkur til gufuskipsferðanna hefir numið lengst af 40 þús. kr. á ári, greiddur samkvæmt stöðulögunum, og það engu síður í Dana þágu og þarfir en vor. Með Uppkastinu er ætlast til, að hann hverfi úr sögunni, — er hvergi nefndur þar; og hefir því verið samsint af nefndarm., að svo beri að skilja þá úrfelling. Styrkurur sá lendir því á oss og samsvarar 1 milj. í höfuðstól.

Þeir *skrökva* því, Uppkastsmenn, að »gerðardómurinn» eftir 8. gr. sé fullveldis-mark. Þeir *s k r ö k v a* gerðardóminum alveg upp. Hann er hvergi nefndur í Upp-

kastinu, þ. e. danska textanum, sem einn gildir eftir samþykki hinna íslenzku nefndarmanna sjálfra. Uppkastið segir, rétt þýtt, að ágreiningsmálin, sem þar greinir um, skuli leggja undir úrskurð *nefndar* (Nævn, *ekki* Voldgift, sem er *eina* danska réttnefnið á gerðardómi), er í eru 3 menn fyrir hönd annars málsaðilja (Dana), en 2 af hins hendi. En þann veg hefir enginn gerðardómur verið skipaður nokkurn tíma eða nokkurstaðar.

Vér sjáum hér best sanngirni Dana á því, að þeir **fella** eins væga breytingartillögu sem þá, að hlutkesti skuli ráða oddamanninum.

11. Vegna þess, að endurskoðunarfresturinn á hinum fyrirhuguðu sambandslögum er svo langur, að Dönum er í lófa lagið að ná á þeim tíma svo föstum tókum á þjóðarhögum vorum, að örðugt verði um þau að losa nokkurn tíma. Annað er það, að vér erum bundnir þeim í fjórum stórmálum um aldur og æfi.

12. Vegna þess, að varast er að hafa í öllu Uppkastinu nokkurt orð eða orðatiltæki, er eigi geti nákvæmlega samrýmst þeirri hugsun, að Danir hafi æðstu yfirráðin yfir landinu, Ísland sé óaðskiljanlegur hluti Danaveldis, eins og stöðulögin ætlast til. Alt sem ekki samþýðist þeirri hugsun, er **felt** í nefndinni með 19 atkvæðum móti 1.

Með girnilegu orðahjómi í Uppkastinu á stöku stað (»frjálst, sjálfstætt land«, breyting á konungstitlinum o. s. frv.) og ýmsum fagurgala *utan við það* (í athugasemdunum m. m.) hafa Danir fengið framgengt þeirri fyrirætlun sinni, ef Uppkastið verður að lögum, að láta oss **samþykkja afsal fornra landsréttinda vorra, og aðhyllast stöðulaga-fyrirkomulagið lítið eitt rýmkað**, svo að vér þögnum á öllu *valdboðs*-hjali um þau, — **fengið yfirráðatilkall sitt viðurkent**.

13. Vegna þess, að í öllu frumvarpinu frá upphafi til enda kennir óþolandi yfirdrotnunaranda Dana yfir þjóð vorri.

Uppkastsmenn hafa *skrökvað* því svo glfurlega til, að þjóðirnar væru báðar gerðar jafn-réttháar — *þvert ofan í t. d. sambandsheitið*, fyrirmælin um ríkiserfðir, um kaupfánann, um »gerðardóminn« (nefndina með dönskum meiri hluta) o. fl.

14. Vegna þess, að Uppkast-ið fer í *þveröfuga* átt við **nútiðar-siðferðishugsjón allra þjóða**, þessa: *Sjálfur leið þú sjálfan þig!* Eftir þeirri hugsjón á þjóðin að *ráða sér sjálf* og öllum sínum málum, hafa *ábyrgð á sér sjálf* og öllu sínum gerðum.

Verði frumvarpið að lögum, þá erum vér þar með rændir einhverri hinni mestu uppsprettu alls siðferðis-próttar, en það er *ábyrgðartilfinningin á sjálfum oss* — ekki að eins gagnvart niðjum vorum, heldur gagnvart öðrum þjóðum og ríkjum. Þá ábyrgð hafa *Danir* í vörn stað. Auðsæ-

jasta afleiðingin af því er sú, að fyrst þeir eiga að ábyrgjast gerðir vorar, þá verði þeir líka að ráða þeim að mestu leyti, blutast til um þær, hafa vakandi auga og eftirlit á hverju voru fót máli. *Ábyrgð* og *forræði* fer alt af saman. Sú þjóð, sem missir annað, hún missir hvortveggja. Getur nokkur hræðilegri *vanmáttartilfinning* stigið upp frá brjósti íslenzkrar þjóðar en þessi: *Vér erum á Dana ábyrgð!* Það hefir verið sagt, að sú þjóð, sem væri *hætt* að festa sjónir á hinni miklu siðferðistilfinning: ábyrgðarvitundinni, hún væri *byrjuð* að fylgja sjálfri sér til grafar.

*

*

*

Góðir Íslendingar!

Yður hefir nú með þessu máli, sambandslagafrumvarpinu, verið fengið í hendur eitt hið langmesta vandamál, sem nokkurn tíma hefir verið lagt fyrir þjóð vora.

Yður er trúað fyrir því, að hafa nú í þetta skifti meiri og djúptækari áhrif á forlög allra óborinna niðja vorra, sem þetta land byggja, heldur

en yður eða nokkurri annarri kynslóð hefir auðnast áður. Tími og atvik hafa hagað því svo, að yður er falið þetta vandaverk — þér eruð valdir til þess. Það er á yðar valdi, hvort þessi áhrif verða niðjum vorum til blessunar eða eigi. Það er á yðar valdi, hvernig framtíðin minnst yðar og þess dags, er þér hafið ráðið úrslitum þessa máls.

Ef þér hafið ekki getað kynnt yður málið **rækilega** í sumar, vegna bjargræðis-annanna o. fl., — og það hafa fæstir bændur getað —, þá breytið þér því að eins samvitzkusamlega, að þér kjósið ekki á þing þá menn, sem vilja berja Uppkastið fram án verulegra breytinga.

Þér sjáið að minsta kosti, að með því móti getum vér samið á hendur oss stórkostlega hættu.

Þér sjáið líka, að engu er stofnað í hættu þó að Uppkastinu verði breytt.

Uppkastsmenn hafa skrökvað því til, að þá fengjum vér engar réttarbætur. Danir hafa aldrei

sagt það. Þó að þeir hefðu sagt það, væri engin hættu samt. Þeir hafa sagt hið sama svo oft áður, þegar líkt hefir staðið á, en aldrei getað staðið við það. En þeir *hafa* aldrei sagt það.

Uppkastsmenn bera þetta að eins fyrir sig til þess að vinna með því kjósendur á sitt band. Sú tilraun er sprottin af alveg sömu hvötum og þeim, að íslenzka þýðingin á Uppkastinu er *rangfærð*, íslenzki textinn gerður miklu glæsilegri en það, sem Danir hafa heitið oss, sem sé í hinum danska.

Nú eru raddir teknar að heyrast í þá átt frá Dönum, síðan er þeir sáu hvað Uppkastið fær lítinn byr, að sjálfsagt sé að fullnægja öllum kröfum vorum skilmálalauð, heldur en að missa oss.

Álög væri það á þessari þjóð, ef hún sæi ekki eftir þetta, hve fjarri það er öllu lagi, að gera *síðanægða* með Uppkastið. Sé hún ekki það, *sé hún ekki harðánægð með það*, þá megum vér og *eigum* vér að breyta því.

(Sérprentun úr Isafold 8. ág. 1908).

Kosningarathöfnin.

Þú heldur, að það sé mikill *vandi* að kjósa, lagsmaður, eftir nýju lögunum.

Það hefir einhver sagt þér, sem vill að þú kjósir *ekki*, er hræddur um að þú kjósir öðru vísi en honum líkar, vill því hræða þig eða ginna til að gera það ekki og sitja heldur heima, til þess að komast í engan vanda, og bregðast þannig þinni þjóðfélagslegri skyldu, sem er nú orðin svo fyrirhafnarlítil, með því að kosið er til alþingis í hverjum hreppi, á þingstaðnum þar að jafnaði.

En nú skaltu heyra, hvernig þú átt að fara að kjósa:

1. Þú *gengur inn* í kjörstjórnarherbergið þegar þér sýnist eftir að kosningin er byrjuð, hvar sem þú ert í röðinni á kjörskrá, — með leyfi dyravarða, sem eru 2 og eiga að gæta þess, að ekki fari þeir inn, sem þeir vita að eru ekki kjósendur, og að ekki fari inn nema einn kjósandi í senn.

2. Þegar inn kemur, *tekur þú við* þar hjá oddvita kjörstjórnar prentletruðum *seðli* með nöfnum þingmannaefna þeirra, er í

kjöri eru, og digrum hring svörtum fyrir framan hvert nafn. Kjörstjórnara þekkirðu. Það er hreppstjórinn, hreppsnefndaroddivitinn og einhver hreppsmaður hinn þriðji. Þeir líta á kjörskrána hjá sér, hvort nafn þitt stendur þar. Ekki mega aðrir vera inni en þeir og þingmannaefnin eða umboðsmenn þeirra, einn eða tveir fyrir hvert.

3. Þú gengur með kjörseðilinn í hendinni inn í afherbergi, sem þér er vísað á, eða aftjaldað horn á stofunni. Þar er borð eða skák með blýant á. Þú tekur blýantinn og krotar með honum kross innan í hringinn við nafn þess þingmannsefnis, er þú vilt hafa á þing, eða við tvö, ef 2 eru þingmenn fyrir það kjördæmi.

4. Að því búnu einbrýtur þú kjörseðilinn, — leggur hann tvöfaldan, — og lætur letrið snúa inn.

5. Þá gengur þú með seðilinn þannig samanbrotinn í hendinni fram í kjörstjórnarherbergið og stingur honum niður um rífu á þar til ætluðum kassa, sem stendur á kjörborðinu. —

Þá er allt búið, og þú gengur út, en inn kemur næsti kjósandi.

Finst þér nú þetta vera tiltakanlegur vandi?

Það er *hugsanlegt*, að þér verði á að láta strikin, sem þú dregur innan í hringinn eða hringana, ef tveir eru, verða of löng, svo að þau nái út fyrir umgjörðina á hringnum. Það má ekki. Þá verður seðillinn ógildur. Að öðru leyti skiftir engu, hvernig krossinn er gerður. Ekkert annað en að þar verði 2 blýantsstrik í kross *innan* í hringnum og út í umgjörð hans. Þér *getur* líka orðið á að setja krossinn við annað nafn en þú ætlaðir. Eins *getur* þér orðið það á í fáti eða fumi — það á ekkert fum að vera á þér —, að kjörseðillinn krotist eitthvað fyrir þér annarsstaðar, þ. e. utan við hringinn eða hringana. Ekki máttu heldur strika að eins við 1 nafn á seðlinum, ef kjördæmið er tvímenniskjördæmi — þér líkar t. d. ekki nema 1 þingmannsefnið; þú *verður* að krossa við 2 (en fleiri aldrei). Vilji þér eitthvað af þessu til, verður seðillinn ógildur. En þá máttu *ekki* rífa hann sundur sjálfur eða ónýta á annan hátt, heldur gengurðu fram, segir kjörstjórninni, að seðillinn hafi skemst hjá þér, og fær henni hann, en stingur honum *ekki* niður í kassann. Sama er ef þér verður það á, að halda seðlinum opnum, þegar þú ætlar að stinga honum niður í kassann; þá er hann *líka* ógildur.

Síðan gengur þú út og lætur aðra kom-

ast að, en bíður úti þar til er þeir hafa lokið sér af allir. Þá færðu að koma inn aftur, og aðrir, er eins kynni að standa á fyrir, og fær þá nýjan kjörseðil, er þú fer með eins og á að vera og þú ætlaðir þér, og stingur í kjörseðlakassann.

Þetta, að skemma seðilinn, verður naumast einum af tundrað kjósendum. Og beri svo undir, er auðbætt úr því með þeim hætti, er nú var mælt.

Hvers vegna ekki má krotta neitt á seðilinn annað en krossinn innan í hringinn?

Svo er fyrirskipað til þess, að varðveita sem allra bezt kosningarlaununguna. Miður hlutvandur kjörstjóri, einn eða fleiri, eða þingmannsefni, *getur* sem sé hafa samið um við kjósenda að auðkenna seðil sinn með einhverju ákveðnu merki eða kroti, sem þeir einir vita um, og geti þann veg vitnast, hvernig sá hefir kosið, og hann fengið þá umsamið gjald (mútu) fyrir, o. s. frv.

Þú sér nú, vona eg, vinur sæll, að þessi hin nýja kosningaraðferð er fyrirtaks-einföld og ómakslítill, miklu einfaldari en t. d. ef þú ættir að *nefna* þingmannaefnin í heyranda hljóði. Þá getur þér miklu heldur fipast. Auk þess er kjörstjórunum skylt

að leiðbeina þér, ef þú ert í *nokkrum* vafa um *nokkurt* atriði eða viðvik, sem þú átt að gera. En viðstödd þingmannaefni eða þeirra umboðsmenn líta eftir, að kjörstjórar geri skyldu sína og bregði hvergi út af.

(Þessi leiðbeining á nánast við sveitakjörfundi. En munurinn er sá einn í kaupstöðum helst, að í kjörstjórn eru aðrir menn).

Og svo er þessi *miklli kostur*, að **kjörfrelsi** þínu er **alveg borgið**. Það getur enginn vitað nokkurn tíma, hvernig þú hefir kosið. Þú þarft *engin kúgunar- eða ginningar-loforð að halda*; þau eru öll ógild markleysa, en það *eitt rétt og gilt*, sem samvizkan segir þér að gera á kjördegi eftir *skyldu þinni við þjóðfélagið og ættjörð þína*.

Því máttu aldrei gleyma. —

(Þeir sem vilja vita meira um kosningar- aðferðina, þurfa ekki annað en lesa lögin um kosningar til alþingis frá 3. okt. 1903).

B. J.
